

Memo – Ter kennisname

Registratienummer:
19.078770

Aan: VV
Van: G.H. von Faber
Onderwerp: TKN-memo PFAS
Datum: 17-10-2019

Waarom moet u dit weten

Tijdens de VV-commissie Voldoende water van 19 juni 2019 bent u geïnformeerd over PFAS: de issues, de uitvoeringsproblemen, het onderzoek naar het voorkomen van PFAS binnen Rijnland en de landelijke en regionale ontwikkelingen. In deze memo informeren we u over de ontwikkelingen na 19 juni, met name over het onderzoek naar PFAS in Rijnlands beheergebied en de vaststelling van het tijdelijk handelingskader door het Rijk.¹

Kernboodschap

Onderzoek in het Rijnlands beheergebied buiten de Haarlemmermeer laat zien dat PFOS en PFOA nauwelijks wordt aangetroffen in oppervlaktewater, maar vrijwel overal in de bagger. Hierbij wordt de maximale waarde voor hergebruik nergens overschreden. Dit ondersteunt de in 2018 vastgestelde beleidsregel.

Op 8 juli is het tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie aangeboden aan de Tweede Kamer. Daarmee is dit handelingskader het geldend advies vanuit het Ministerie van I&W, tot dat in 2020 nieuwe onderzoeksgegevens ter beschikking komen die zullen leiden tot een definitief op te stellen handelingskader.

Voor Rijnland betekenen deze ontwikkelingen dat zorgvuldig handelen in het baggerprogramma voorop blijft staan. De verwachting is dat wij per 1 november uitvoering van werkzaamheden gefaseerd kunnen hervatten.

Context

Zoals u weet is in 2017 het baggerprogramma in de Haarlemmermeer stilgelegd naar aanleiding de aanwezigheid van PFOS in de bagger, waardoor toepassing van deze bagger niet mogelijk was.

Daarna zijn er meerdere ontwikkelingen geweest:

- Discussie met de Omgevingsdienst Noord-Zeekanaalgebied en vervolgens het opstellen van beleid omtrent PFAS door de gemeenten in deze regio, waaronder ook de gemeenten Haarlemmermeer en Aalsmeer;
- Vaststelling door Rijnlandse VV van beleidsregel m.b.t. PFAS in de waterbodem, in 2018;
- Stilvallen van steeds meer baggerwerkzaamheden bij waterschappen in 2018 en 2019, vanwege het ontbreken van beleid bij andere overheden;
- En een landelijke discussie over de gehele PFAS stoffen-groep met een tijdelijk handelingskader vanuit het Rijk als voorlopig resultaat.

Onderzoek naar PFAS in Rijnlands beheergebied

¹ Deze memo gaat niet over PFOS dossier Schiphol.

Op 23 mei 2018 heeft Rijnland de beleidsregel PFAS in waterbodems (hierna: de beleidsregel) vastgesteld. Deze beleidsregel geeft aan hoe Rijnland de aanwezigheid van PFAS in de waterbodem beoordeelt en biedt kaders voor toepassing van PFAS-houdend bodemmateriaal op de waterbodem. De beleidsregel is opgesteld aan de hand van toen beschikbare onderzoeksgegevens van watergangen in de Haarlemmermeer, die niet direct onder invloed staan van een PFOS-bron zoals de locaties op Schiphol.

Bij de vaststelling is gevraagd om een Rijnland breed onderzoek naar PFOS en PFOA in waterbodem en oppervlaktewater, aanvullend op de gegevens uit de Haarlemmermeer. Het doel van dit onderzoek is aantonen of PFOS en PFOA inderdaad wijd verspreid binnen Rijnland aanwezig zijn of dat het toch alleen een lokale problematiek betreft. Tevens kan de beleidsregel op basis van dit onderzoek geëvalueerd worden.

Resultaten op hoofdlijnen

Verspreid over Rijnland is in de periode maart tot en met mei 2019 op 44 locaties het oppervlaktewater, de baggerlaag en de vaste waterbodem onderzocht.

In het oppervlaktewater is nauwelijks PFOS en PFOA aangetroffen, terwijl in de bagger vrijwel overal minimaal één van beiden stoffen aanwezig zijn. Hierbij wordt de maximale waarde voor hergebruik nergens overschreden. Alle locaties zijn schoon of vallen in de lichtste verontreinigingsklasse, zoals vastgesteld in de beleidsregel. De vaste waterbodem is in het algemeen minder verontreinigd dan de bovenliggende baggerlaag.

In bijlage 1 zijn kaartjes opgenomen met de concrete resultaten.

Conclusie met betrekking tot evaluatie van de beleidsregel van Rijnland

De resultaten van het Rijnland brede onderzoek bevestigen de alom aanwezige aanwezigheid van PFOS en PFOA (in de waterbodem). De lage gehalten in de waterbodem zijn niet verontrustend en leiden niet tot inzichten die aanpassing van de beleidsregel noodzakelijk maken.

De beleidsregel zal opnieuw geëvalueerd worden, wanneer de resultaten van de landelijke onderzoeken in het kader van het tijdelijk handelingskader bekend zijn.

Tijdelijk handelingskader vastgesteld door het Rijk

Op 19 juni bent u tijdens de commissie Voldoende Water bijgepraat over de landelijke en regionale ontwikkelingen met betrekking tot PFAS. Tijdens die presentatie is gemeld dat het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat doende was met het opstellen van een tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie. IPO, VNG en UvW zijn nauw betrokken geweest bij het opstellen hiervan.

Dit tijdelijk handelingskader is op 8 juli aangeboden door de staatssecretaris aan de Tweede Kamer en geldt vanaf dat moment als advies van het rijk aan de regionale en lokale overheden. Vanwege het advies-karakter wordt lokaal reeds vastgesteld beleid niet beïnvloed door dit tijdelijk handelingskader, maar overheden kunnen er wel voor kiezen het lokaal beleid aan te passen aan het tijdelijk handelingskader.

Het tijdelijk handelingskader is op 23 juli verzonden naar alle gemeenten, met een afschrift naar de koepelorganisaties, zoals de Unie van Waterschappen. De Unie heeft deze brief doorgestuurd naar alle waterschappen, waarmee Rijnland goed is geïnformeerd over het tijdelijk handelingskader, zowel voor onze eigen rol als ook voor wat betreft de samenwerking met andere partijen zoals de gemeenten en de omgevingsdiensten.²

Het tijdelijk handelingskader beoogt, met in achtneming van de zorgplicht:

- stagnatie in de grond- en baggerspecieverset op te lossen,
- de problematiek omtrent PFAS niet te vergroten en
- risico's voor mens en ecologie te vermijden.

² Voor de volledigheid: er is geen direct antwoord gekomen vanuit het ministerie op de brief die Rijnland in 2018 samen met de provincie Noord-Holland en de gemeente Haarlemmermeer heeft verzonden. Maar de brief van het ministerie van 23 juni geeft wel de benodigde duidelijkheid en biedt daarmee voldoende handelingsperspectief voor het baggerprogramma van Rijnland.

Er zijn (voorlopige) toepassingsnormen opgesteld voor hergebruik van grond en bagger. Deze zijn gebaseerd op het advies van het RIVM over risicogrenzen voor PFOS, PFOA en GenX. Het ministerie geeft aan dat niet alle problemen van PFAS hiermee zijn opgelost, maar ziet het tijdelijk handelingskader als een eerste stap om meer grip te krijgen op de problematiek. De komende maanden wordt er nog meer onderzoek uitgevoerd en zal de samenwerking met VNG, UvW en IPO worden voortgezet om te komen tot definitieve toepassingsnormen en een definitief handelings- of normenkader.

Stand van zaken baggerprogramma

Voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden geldt dat Rijnland de zorgplicht zeer serieus neemt en zorgvuldig handelen voorop stelt.

In het kader van het baggerprogramma valt het volgende te melden:

- In de gemeenten Haarlemmermeer, Aalsmeer en Amstelveen werken we volgens het lokale beleid.
- In de overige gemeenten zijn we actief bezig om goedkeuring te krijgen vanuit gemeentes om te werken volgens het tijdelijk handelingskader. We hebben inmiddels van diverse gemeenten akkoord.

Gemeenten met lokaal beleid PFAS:

Aalsmeer
Amstelveen
Haarlemmermeer

Gemeenten met goedkeuring op het tijdelijk handelingskader (op 17/10/2019):

Alphen aan den Rijn
Bloemendaal
Bodegraven- Reeuwijk
Hillegom
Kaag en Braassem
Katwijk
Leiden
Leiderdorp
Lisse
Nieuwkoop
Teylingen
Voorschoten
Wassenaar
Zoetermeer
Zoeterwoude

- In de gemeentes die goedkeuring hebben gegeven op het tijdelijk handelingskader kunnen wij de werkzaamheden aan watergangen waar er afzet op de kant mogelijk is, weer hervatten. Hierover zijn wij in gesprek met de aannemers en aangelanden.
- Knelpunt is nog het vinden van geschikte afzetlocaties, zowel voor toepassing van bagger als ook voor het opslaan in depots. Hierover wordt strategisch overleg gevoerd met betrokken partijen, zowel in- als extern om de herstart van bagger die afgevoerd moet worden te bespreken.
- Conform het tijdelijk handelingskader worden alle trajecten onderzocht. De bemonsteringsresultaten druppelen gestaag binnen en zien er hoopgevend uit. Het gros van de waardes komen niet boven de normen uit het tijdelijk handelingskader.
- De verwachting is dan ook dat wij per 1 november de werkzaamheden gefaseerd kunnen hervatten.

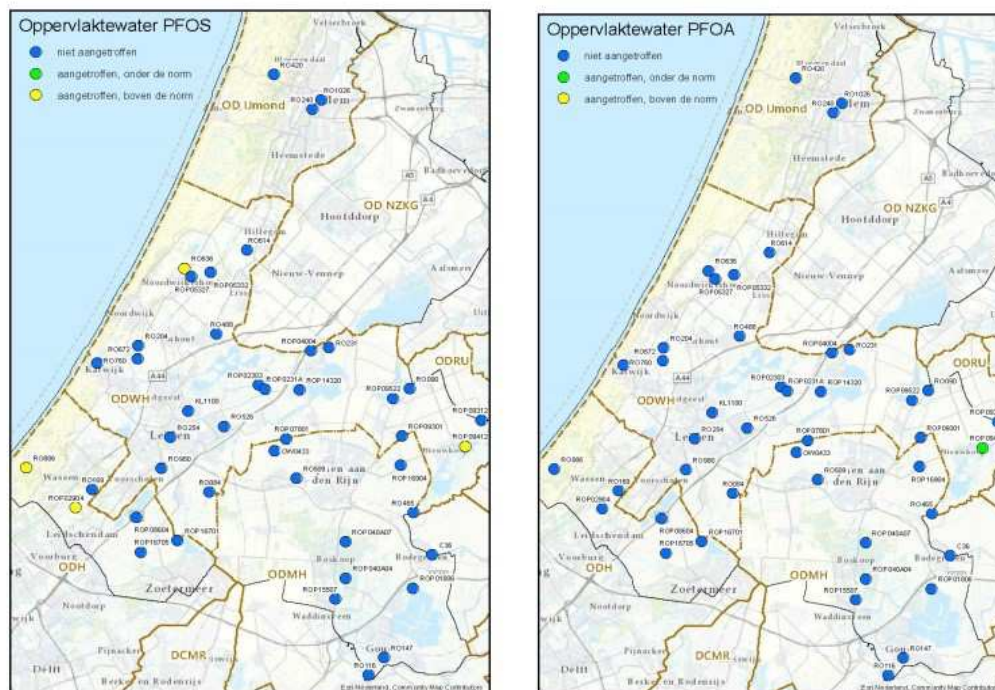
Vervolg

Als bestuur zult u de komende periode met regelmaat geïnformeerd worden over voortgang van het baggerprogramma.

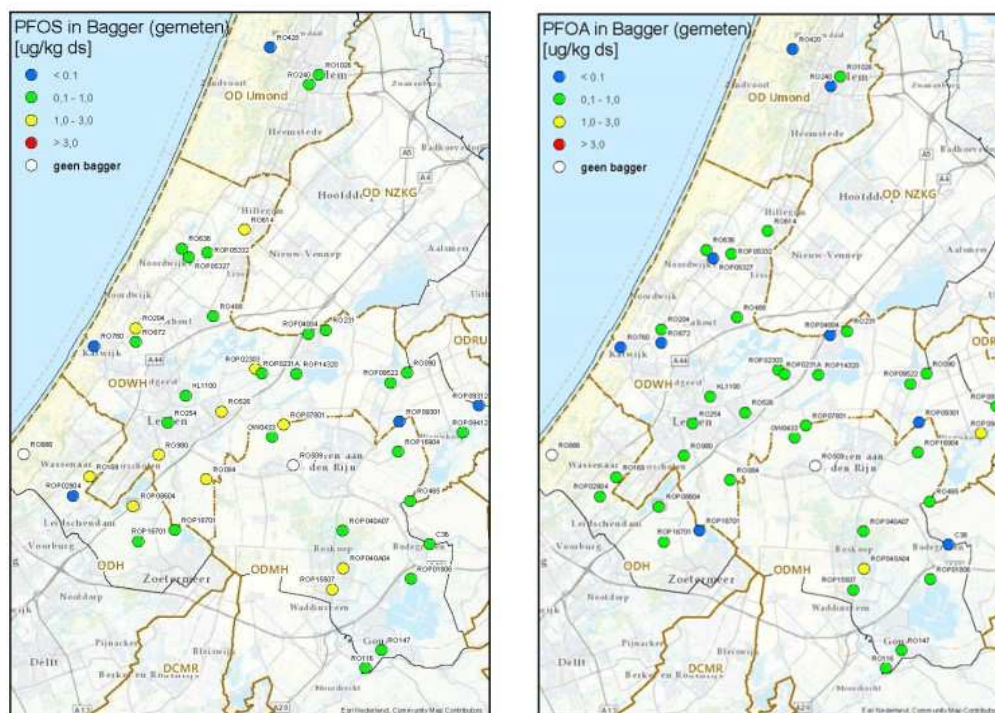
Ten aanzien van het beleid en andere landelijke ontwikkelingen wachten we de ontwikkelingen rondom een nieuw/ definitief handelingskader af, waarbij we onder meer via de UvW de ontwikkelingen goed zullen volgen.

Bijlage 1 Resultaten van het onderzoek

Afbeelding 1. PFOS en PFOA in oppervlaktewater

Afbeelding 2. PFOS en PFOA in bagger

Toelichting legenda:

blauw: niet aangetoond
 groen: aangetoond, net boven de detectiegrens
 geel: aangetoond, maar onder de norm
 rood: aangetoond, niet toepasbaar

Afbeelding 3. PFOS en PFOA in vaste waterbodem

Toelichting legenda:

blauw: niet aangetoond
groen: aangetoond, net boven de detectiegrens
geel: aangetoond, maar onder de norm
rood: aangetoond, niet toepasbaar